

Abdullah ASLANER
Edirne Vali Yardımcısı

Lâl Olsun Dili Ol Kâri'-i Bed-Kıraatin!

Memleketim olan Yozgat'ın adının Bozok'tan Yozgat'a tahviline ilişkin Kararın metnini ararken, 24.10.1926 tarih ve 4248 sayılı "İki İsimli Vilayetlerimizin Yalnız Bir İsimle Yadedilmesine Dair Kararname"yi (*) buldum. Kararnameye ekli cetveli incelerken, Risalede sütununda Arve, Doğrusu sütununda Erve yazan bir kaza ilişti gözüme. Kararnameye ekli cetveldeki bütün il ve ilçeleri bildiğim halde Arve / Erve ilçesini ne duymuştum, ne de bilebildim.

O günden sonra günlerce Arve/Erve ilçesini aradım. Bakmadığım kaynak, sormadığım kişi kalmadı ama bir türlü bulamadım. Bulama-

yacağım kanaatine kapıldığım ve aramaktan vazgeçmeyi düşündüğüm bir gün, Arve/Erve kelimelerinin bir yazma ya da okuma hatası olabileceğini düşündüm.

Önce yazım hatası olup olmadığını anlamak için elimdeki bilginin dayandığı Kararnamenin metnini, Düstur'un Milli Kütüphane'den edindiğim 1944 yılı 2. basımı 3. Tertip, 7 Cilt, 1681- 82, sayfasındaki bilgilerle karşılaştırdım. Kararname de, ekindeki cetvel de aynen elimdeki kaynak gibiydi. Yani yazım hatası yoktu ve söz konusu kazanın adı Kararnamede Arve/Erve olarak yer alıyordu.

Kararname 1926 tarihini taşıyordu. O tarihte harf inkılâbı henüz ya-

pılmamış olduğundan metin Arap harfleriyle yazılmıştı. Yazım hatası olmadığına göre o zaman bir okuma hatası olmalıydı. Kararname ya da ekindeki cetvelde okuma hatası olup olmadığını anlayabilmem için metnin orijinaline sahip olmalıydım.

Kararname metninin orijinaline ulaşmak için Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nün arşivlerini taramaya karar verdim. Genel Müdürlüğün resmi internet sitesinde Katalog Arama bölümüne girdiğimde, arşiv araştırması için kayıt olmam gerektiğini gördüm ve hemen kayıt oldum. Cumhuriyet Arşivi Katalogları'nda birkaç gün süren bir araştırmadan sonra Kararnamenin, Fon Kodu: 51..0.0.0 Yer No:

(*) İki İsimli Vilâyetlerimizin Yalnız Bir İsimle Yadedilmesine Dair Kararname No: 4248 24 Teşrinievvel 1926 Vilâyetlerimizden bazılarının iki isimli olması hasebiyle muhabereat ve muamelâtta ittiratsızlığı mucip olduğu anlaşıldığından, vilâyetlerin merbut cetvelde görüldüğü veçhile, yalnız bir isimle yadedilmesi, Dâhiliye Vekâletinin 29 Ağustos 1926 tarih ve 4322/8641 numaralı tezkeresiyle vuku bulan teklifi üzerine, İcra Vekilleri Heyetinin 24 Teşrinievvel 1926 tarihli içtimasında tasvip ve kabul olunmuştur.

Reisicumhur GAZİ M. KEMAL			
Başvekil İSMET (İnönü)	Adliye Vekâleti V. RECEP (Peker)	Müdafaai Milliye Vekili RECEP (Peker)	Bahriye Vekili İHSAN (Eryavuz)
Dâhiliye Vekili M.CEMİL (Uybadın)	Hariciye Vekili Dr. T.RÜŞTÜ (Aras)	Maliye Vekili ABDÜLHALİK (Renda)	Maarif Vekili M.NECATİ(Uğural)
Nafia Vekili BEHİÇ (Erkin)	Ziraat Vekili M. SABRİ (Toprak)	Ticaret Vekili M.RAHMİ (Köken)	S ve M.İ. Vekili Dr.REFİK (Saydam)

Yukarki kararnamede zikrolunan cetvel

İtibari	Risalede	Doğrusu
Vilâyet	Ertuğrul	Bilecik
Kaza	Yablak	Yaylak
Kaza	Serik	Sirik
Vilâyetin Merkez Kazası	İçel	Silifke
Vilâyet	Bozok	Yozgat
Vilâyet	Canik	Samsun
Vilâyet	Hamidabat	Isparta
Kaza	Arve	Erve
Vilâyet	Saruhan	Manisa
Vilâyet	Karahisarşarki	Şebinkarahisar
Vilâyet	Karesi	Balıkesir
Vilâyetin Merkez Kazası	Kocaeli	İzmit
Kaza	Görle	Görele
Kaza	Enderin	Andırın
Vilâyet	Menteşe	Muğla

13.115..69. olan arşiv bilgisine ulaştım.

Belgenin kendisine internet ortamında ulaşmak mümkün değildi. Ertesi gün Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nü aradım ve Cumhuriyet Arşivi'nden Kararnamenin orijinalini temin ettim. Temin ettiğim belgeyi Osmanlıca bilen

birkaç kişiye okuttum. Okuyanların hepsi Arve/Erve diye kaydedilen ilçenin doğrusunun Aruh/Eruh olduğunu söylediler. Yani bir okuma hatası söz konusuydu. Kararnameyi o tarihte okuyan kişi, dikkatsizliği ya da bilgisizliği yüzünden "Aruh"u "Arve", "Eruh"u da "Erve" olarak okumuştı.

Aradığımı bulmuş, kafamdaki soru işaretlerini gidermişim ancak rahatlayacak yerde cevabını hiç bir zaman bulamayacağım daha büyük bir soru ile karşı karşıya kalmışım: Böyle okuma hataları yüzünden, kim bilir kaç köyün, kaç kazanın ve kaç insanın adı yanlış okundu ve bu okumaya dayanarak yanlış işlem yapıldı. Kaç insanın ve şehrin kaderleri nasıl başka başka oldu, kim bilir?

Fuzulî, yazıyı yanlış yazana;

**Kalem olsun eli ol kâtib-i bed-tahrîrin
Ki fesad-ı rakkamı sûrumuzu şûr eyler
Gah bir harf kusuriyle kılur nadiri nâr
Gah bir nokta sükûtiyle gözü kûr eyler**

manzumesiyle "bir harf hatasıyla gözü kör edecek kadar kötü yazanın eli kalem olup kurusun" diye beddua eder. Doğru söze ne denir. Ben üstadın kaldığı yerden devam ediyorum: Lâl olsun dili ol kâri'-i bed kıraatin!